Stimularea personalităţii elevilor prin activităţile extracurriculare

Activităţile extraşcolare, au cel mai larg caracter interdisciplinar, oferă cele mai eficiente modalităţi de formare a caracterului copiilor încă din clasele primare, deoarece sunt factorii educativi cei mai apreciaţi şi mai accesibili sufletelor acestora.

Activităţile complementare concretizate în excursii şi drumeţii, vizite, vizionări de filme sau spectacole imprimă copilului un anumit comportament, o ţinută adecvată situaţiei, declanşează anumite sentimente. O mai mare contribuţie în dezvoltarea personalităţii copilului o au activităţile extraşcolare care implică în mod direct copilul prin personalitatea sa şi nu prin produsul realizat de acesta. Se ştie că încă de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoştinţe dacă sunt puşi în contact direct cu obiectele şi fenomenele din natură iar ei au nevoie de acţiuni care să le lărgească lumea lor spirituală, să le împlinească setea de cunoaştere, să le ofere prilejuri de a se emoţiona puternic, de a fi în stare să iscodească singuri pentru a-şi forma convingeri durabile.

Realizarea acestor obiective depinde în primul rând de cadrul didactic, de talentul său, de dragostea sa pentru copii, de modul creator de abordare a temelor, prin punerea în valoare a posibilităţilor şi resurselor de care dispune clasa de elev.

Educaţia extraşcolară/non-formală, ca activitate intenţionată şi orientată, permite:

- dezvoltarea competenţelor elevilor,
- dezvoltarea înclinaţiilor şi talentelor,
- cultivarea interesului acestora pentru anumite domenii,
- dezvoltarea capacităţilor de a lucra în grup şi de a coopera în rezolvarea unor sarcini complexe,
- dezvoltarea voinţei şi formarea trăsăturilor pozitive de caracter,
- dezvoltarea vieţii asociative precum şi folosirea eficientă şi plăcută a timpului liber al elevilor,
- implicarea elevilor în activităţi opţionale în mai mare măsură decât este posibil pe baza activităţilor curriculare; îi antrenează pe aceştia în forme specifice de verificare şi apreciere a rezultatelor.
- contribuie la dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activităţi cât mai variate şi bogate în conţinut, cultivarea interesului pentru activităţi socio-culturale. Aceste activităţi se desfăşoară într-un cadru informal, ce permite elevilor cu dificultăţi de afirmare în mediul şcolar să-şi maximizeze potenţialul intelectual şi capătă încredere în forțele proprii.

Educaţia extrașcolară nu epuizează sfera influenţelor formative exercitate asupra copilului. Rămâne cadrul larg al timpului liber al copilului; viaţa capătă alte aspecte decât cele din procesul de învăţare şcolară. În acest cadru, numeroşi alţi factori acţionează, pozitiv sau nu, asupra dezvoltării elevilor. Împreună cu elevii, am desfăşurat diferite activităţi extracurriculare cu un conţinut variat: cultural, artistic, spiritual, ştiinţific, sportiv sau simple activităţi de joc.

Exemple de activităţi extracurriculare derulate:

1. Serbările şi festivităţile

Serbările şcolare au un caracter stimulator atât pentru micii artişti, cât şi pentru părinţii lor. Punerea serbărilor în scenă aduc satisfacţii atât "artiştilor", cât şi "spectatorilor", elevi şi părinţi, contribuind la socializarea copiilor de la o vârstă fragedă. Acest tip de activităţi extraşcolare marchează evenimentele importante din viaţa şcolarului. Importanţa acestor

activităţi constă în cultivarea înclinaţiilor artistice ale elevului, precum şi în atmosfera festivă creată cu acest prilej. Prin conţinutul bogat şi diversificat al programului pe care îl cuprinde, serbarea şcolară valorifică varietatea intereselor şi gusturilor şcolarilor.

Este important ca fiecare copil să aibă un loc bine definit în cadrul programelor pentru a se simţi parte integrată a colectivului şi pentru a fi conştient că şi participarea lui contribuie la reuşita serbării şcolare.

De asemenea, un rol educativ îl au activităţile realizate cu prilejul sărbătorilor naţionale şi internaţionale. Am realizat astfel de activități cu ocazia zilei de 1 Decembrie, a Crăciunului, și la sfârşit de an şcolar, oferindu-le elevilor posibilitatea de a se exprima liber oral, în scris sau prin muzică.

2. Concursurile

Am organizat diferite concursuri, cum ar fi:

- "Cel mai bun recitator!",
- "Cel mai bun cititor!",
- "Pictorii talentați!"- se pot uşor depista tinere talente artistice în vederea cultivării şi promovării lor.

Elevii participă cu plăcere şi entuziasm la diferitele concursuri sportive organizate.

Concursurile şcolare sunt o metodă de a stârni interesul elevului pentru diferite arii curriculare, având în acelaşi timp o importanţă majoră şi în orientarea profesională a acestuia. Concursurile şcolare oferă elevilor posibilitatea de a demonstra practic ceea ce au învăţat la şcoală şi acasă. Acelaşi efect îl pot avea concursurile organizate la nivelul clasei sau al şcolii. Dacă sunt organizate într-o manieră plăcută, vor stimula spiritul de competitivitate, oferindu-i copilului prilejul de a se integra în diferite grupuri pentru a duce la bun sfârşit munca, precum şi ocazia de a asimila mult mai uşor cunoştinţele. Sunt forme competiţionale de activitate extraşcolară, organizate pe diferite teme. Am organizat la nivel de şcoală concursuri de matematică, de limba română, de creaţii artistice, de desen, între clase paralele, dar am participat şi la concursuri județene, regionale și naționale de creații plastice, unde am obținut diferite premii.

3. Excursiile şi drumeţiile

Excursia este o formă de activitate cu caracter atractiv şi mobilizator. Este o modalitate deosebită de educaţie completă deoarece permite o abordare interdisciplinară a cunoştinţelor.

Acestea contribuie la:

- îmbogăţirea cunoştinţelor copiilor despre frumuseţile ţării,
- educarea dragostei şi respectului pentru frumosul din natură, artă.
- îi învaţă pe copii să-şi iubească ţara,
- să cunoască locurile, obiceiurile şi realizările înaintaşilor lor.
- îşi îmbogăţeşte cunoştinţele şi îşi însuşeşte o experienţă socială deloc de neglijat.

Excursia este o activitate cu o formă de educaţie complexă, prin multitudinea de aspecte ale vieţii (istorice, sociale, geografice, civice, culturale) pe care le înglobează.O excursie în natură îi ajută pe elevi să înţeleagă legătura dintre cunoştinţele dobândite la diferitele discipline de studiu şi lumea din afara şcolii, le oferă posibilitatea de a se implica activ în propriul proces de educaţie, îi pune în contact cu comunitatea şi le creează posibilitatea de a-şi susţine în mod public opiniile. Excursiile au contribuit la îmbogățirea cunoștințelor copiilor despre frumusețile

ţării, respectul pentru frumuseţile naturii, artă şi cultură. Elevii au posibilitatea de a se simţi în ipostaza de mici cercetători ai realităţii, se simt responsabilizaţi, înţeleg semnificaţia unor norme. Dezvoltându-şi gustul pentru descoperirea adevărurilor şi legilor naturii din jurul lor, învaţă cum să iubească şi să respecte natura în ansamblul ei. Am realizat excursii cu elevii la : Grădina Zoologică Bucov, județul Prahova; Rezervația de zimbri, județul Neamț.

4. Vizitele

Vizitele programate la muzee, monumente şi locuri istorice, case memoriale, constituie un mijloc de a preţui valorile culturale, folclorice, istorice ale ţării. Ele oferă elevilor prilejul de a observa obiectele si fenomenele în starea lor naturală, momentele legate de trecutul istoric local, de viaţa şi activitatea unor personalităţi de seamă, relaţiile dintre oameni şi rezultatele concrete ale muncii lor. Toate acestea stimulează activitatea de învăţare, întregesc şi desăvârşesc ceea ce elevii acumulează în cadrul lecţiilor. Constituie un mijloc de a preţui valorile culturale, istorice şi folclorice ale poporului nostru. Ele oferă elevilor prilejul de a:

- observa obiectele şi fenomenele în starea lor naturală,
- momentele legate de trecutul istoric local, naţional,
- de viaţa şi activitatea unor personalităţi de seamă ale ştiinţei şi culturii universale şi naţionale,
- relaţiile dintre oameni şi rezultatele concrete ale muncii lor,
- stimulează activitatea de învăţare,
- întregesc şi desăvârşesc ceea ce elevii acumulează în cadrul lecţiilor.

Anul acesta școlar, am vizitat Castelul Peleș, județul Prahova; Mausoleul de la Mărășești, județul Vrancea; Cetatea Neamțului, județul Neamț; Muzeul Ceasului ,,Nicolae Simache,, - Ploiești; Muzeul Național de Istorie ,,Grigore Antipa,,- București; Muzeul Național al Țăranului Român – București.

5. Vizionările

Vizionarea în grup de filme, spectacole de teatru sau circ specifice vârstei lor, poate constitui o sursă de informaţii, dar în acelaşi timp şi un punct de plecare în realizarea de către elevi a unor activităţi interesante. Copilul face astfel cunostinţă cu lumea artei, învaţă să o descifreze şi să o îndrăgească.

Aceste activităţi vor pune elevul în rol de spectator şi vor reprezenta pentru el o sursă de impresii puternice: stimularea afectivităţii copilului şi cultivarea dragostei pentru artă (cărţi, teatru, muzică).

6. Spectacolele, o altă formă de activitate extracurriculară, prin care copilul face cunoştinţă cu lumea minunată a artei. Deşi, această formă de activitate îl pune pe copil în majoritatea cazurilor în rolul de spectator, valoarea ei deosebită stă în faptul că ea constituie o sursă inepuizabilă de impresii puternice; apelează în permanenţă la afectivitatea copilului.
Am organizat o șezătoare cu elevii mei, am vizionat spectacole și Teatrul de păpuși.

7. Alte activităţi

Alte activităţi pot fi alese de către copii, de obicei, acestea sunt alese ca pasiune personală sau chiar cu scopul de a-şi aprofunda cunoştintele dintr- un anumit domeniu. Aceste activităţi realizează completarea unor aspecte educative şi orientează copiii spre unele domenii de activitate: sport, muzică, poezie, pictură etc.

Activităţile extraşcolare sunt atractive la orice vârstă. Ele stârnesc interes, produc bucurie, facilitează acumularea de cunoştinţe. Sunt apreciate atât de către copii, cât şi

de cadrele didactice în măsura în care se organizează într-o manieră plăcută şi relaxantă, în timpul liber al copiilor, contribuind la optimizarea procesului de învăţământ;

În concluzie, putem spune că activitatea extracurriculară este o componentă educaţională valoroasă şi eficientă căreia orice cadru didactic trebuie să îi acorde o deosebită atenţie, adoptând o atitudine creatoare atât în modul de realizare a activităţii, cât şi în relaţiile cu elevii, asigurând astfel o atmosferă relaxantă care să permită stimularea creativă a elevilor. Gândirea creativă şi învăţarea din proprie iniţiativă trebuie încurajate prin laudă și recompense, trebuie promovat modul variat de abordare a problemelor de manipulare a obiectelor şi a ideilor. Elevii trebuie să fie îndrumaţi să dobândească: o gândire independentă, nedeterminată de grup, toleranţă faţă de ideile noi, capacitatea de a descoperi situații noi, de a găsi modul de rezolvare a lor și posibilitatea de a critica constructiv.

Înainte de toate, este însă important ca profesorul însăşi să fie creativ, pentru că numai aşa poate să aducă în atenţia elevilor săi, tipuri de activităţi extraşcolare care să le stârnească interesul, curiozitatea, imaginaţia şi dorinţa de a participa necondiţionat la desfăşurarea acestora

Activitatea extrașcolară e o componentă educaţională valoroasă şi eficientă. Diversitatea activităţilor extraşcolare oferite creşte interesul copiilor pentru şcoală şi pentru oferta educaţională. Fiecare cadru didactic trebuie să-i acorde atenţie, adoptând el, în primul rând, o atitudine creatoare, atât în modul de realizare al activităţii, cât şi în relaţiile cu elevii. Desfășurarea procesului instructiv-educativ constă în îmbinarea activităţilor şcolare cu activităţi extracurriculare ce au numeroase valenţe formative, permițând manifestarea creativităţii întregului grup de elevi, a relaţiilor creative, astfel învățătorul putându-și afirma spiritul inovator, creativitatea didactică, totodată atrăgându-i si pe elevi.

Dezvoltarea personalității elevilor este preocuparea primordială a învățătorilor în scopul modelării întregii activități psihice a elevilor și a conduitei acestora conform cerințelor societății în care se trăiesc. În acest sens şcoala trebuie să fie deschisă spre acest tip de activități, care îmbracă cele mai variate forme. În cadrul acestor activități elevii deprind folosirea diverselor surse informaționale, se autodisciplinează învață să învețe, iar cadrul didactic poate să le influențeze dezvoltarea, să-i pregătească pentru viață.

Am constatat că aceste activităţi au îmbogăţit cunoştinţele elevilor despre viaţa plantelor şi a animalelor, dar au încurajat şi exprimarea liberă a copiilor în afara clasei. Ei pot reprezenta cu mai multă creativitate realitatea atunci când desenează, modelează sau au de alcătuit scurte texte.

Serbările școlare marchează evenimente importante din viața școlarilor. Aceste activități constau în dezvoltarea artistică a copiilor dar și într-o atmosferă de sărbătoare instalată cu acest prilej. În şcoala noastră toate cadrele didactice sunt extrem de preocupate atât de desfășurarea activităților școlare cât și a celor extrașcolare, acestea ducând la dezvoltarea gândirii critice,la stimularea implicării viitorilor adolescenți/tineri în luarea deciziilor, în asumarea responsabilităților sociale, astfel realizându-se o legatură între latura cognitivă și cea comportamentală.

Consider că în orice şcoală, cadrele didactice trebuie să promoveze activităţile extracurriculare, stimulând astfel inventivitatea şi creativitatea elevilor.

1. Neacșu, I. *Introducere în psihologia educației și a dezvoltării,* Editura Polirom, Iași, 2010
2. Rădulescu, S. *Sociologia vârstelor*, Editura Hiperion NXXI , București, 1994

Autor: Mînzală Mariaș, profesor învățământ primar, Școala Gimnazială Buda, com. Buda, jud. Buzău

Coautor: Dumitru Corina, profesor, Școala Iancului, București